

תורה שבכתב

הפצת ועידוד לימוד התורה הקדושה עם פירוש רש"י

י"ל לוימי רבבות אלפי ישראל ע"י קרן תר"ג לטובת נשמת הרבני הנגיד הנכבד הר"ח ר' אריה (לייבל) ברה"ח ר' יונה רובין ז"ל

פרשת שלח

סיוון תשפ"ה | גיליון ע"ד (שנה ב')

שבת של תורה פנינים מאירים לשולחן השבת

מה הבעיה בבית ענול?

כאשר המרגלים הוציאו דיבת הארץ רעה, הם אמרו בין הדברים (במדבר יג, כח) וְהָעָרִים בְּצִרּוֹת גְּדֹלֶת מָאֵד. רש"י מבאר: 'בצורות - לשון חזק. ותרוממו, כריכן, לשון בירניות עגולות, או כל צורה ארמי כריך עגול'.

פליאה עצומה! הרי מטרת המרגלים היתה להכניס פחד וייאוש, ומה התכוונו בכך שסיפרו שהערים הן עגולות, וכי מה איכפת להם לישראל אם הערים עגולות או מרובעות, או כל צורה אחרת?!

ביאור גאוני, מתוך מדבש, אמרו כמה מגאוני הדורות שהתנבאו בסגנון אחד, הלא המה - הגה"ק רבי שלמה קלוגר זי"ע; הגה"ק רבי זלמן מוילנא זי"ע; והגה"ק מטשעבין זי"ע:

בפרשת מצורע, על הפסוק (ויקרא יד, לד) כי תבוא אל ארץ נענן אשר אני נתן לכם לאחוזו ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחותכם, כותב רש"י: 'בשורה היא להם שהנגעים באים עליהם, לפי שהטמינו אמוריים מטמוניות של זהב בקירות בתיהם כל ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר, ועל ידי הנגע נותן הבית ומוצאן'.

אולם, אומרת המשנה במסכת נגעים (יב, א) שרק בית מרובע מיטמא בנגעים, אבל בית עגול אינו מיטמא. אם כן, מובנת היטב כוונת המרגלים. הם התכוונו לומר לישראל: אל תחשבו שלמרות כל הקושי שיש בכניסה לארץ, לכל הפחות מתן שכרה בצידה, שתמצאו מטמוניות בקירות הבית כשהיו נגעים בביתם, אלא דעו לכם שכל הבתים שם בנויים בצורה עגולה, והרי בבתים אלו אין אפשרות של טומאת נגעי בתים, כך שבטל גם התקווה למצוא מטמוניות בקירות...

כשאין יצר הרע

בפרשתנו מסופר על המעפילים (במדבר יד, מ) וַיַּעַל אֶל רֹאשׁ הָהָר לֵאמֹר הֲנֵנוּ וְעַלֵּינוּ אֵל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אָמַר ה'.

הבה נתבונן: מה פשר השינוי? הרי זה עתה פחדו ורצו לשוב מצרים, ומדוע לפתע התהפך לבם ורצו להילחם במסירות נפש להיכנס לארץ?!

אלא, מבאר הסבא מקלם זי"ע: זה טיבו של אדם. כאשר חל עליו ציווי - יצרו מתגבר עליו לבל ימלא אחרי הציווי, אבל ברגע שבטל הציווי, קל לעשות את המעשה. לכן, כל עוד חלה על ישראל המצווה להיכנס לארץ, נלחם היצר ופיתה אותם שלא להיכנס, ולכן בכו והתעצמו. אבל ברגע שנגזר עליהם להישאר במדבר, ובטל הציווי להיכנס, באותו רגע בטלו פיתויי היצר, ומימלא הם חזרו לשלל הישר, ונוכחו לדעת שארץ ישראל היא המקום הטוב ביותר בעולם!

אוצר התורה יחלומים מתוך הפרשה

והתחזקתם ולקחתם מפרי הארץ (יג, כ)

והתחזקתם - כיצד יכול יהודי להתחזק? התשובה היא: ולקחתם מפרי הארץ, קחו דוגמא מפרי הארץ, כאשר זורעים את הגרעין באדמה, תחילה הוא מרקב, אבל אחר כך צומח אילן גדול, כך כל הזמנים הקשים הם הכנה לימים טובים שיבואו.

(בעל שם טוב הקדוש זי"ע)

החזק הוא הרפה (יח, יח)

בשונה מכל שאר הפסוקים בהם נאמר המעט הוא 'אם' רב הטובה הוא 'אם' רעה וכו', כאן לא נאמר החזק הוא 'אם' רפה, אלא 'החזק הוא הרפה'. לרמז, שהגיבור החזק מטבעו, סומך על גבורתו ואינו בוטח בה', ולכן סר ממנו הסיוע משמים והוא מיועד לכישלון. לכן נאמר החזק - האיש החזק בטבעו, הוא הרפה - באמת הוא החלש!

(שבות יהודה, להגה"ק רבי יהודה אלבאב זי"ע, ראב"ד צפרו במרוקו)

ויאמר ה' סלחתי כדברך (יד, כ)

הסליחה תלויה באופן בו היהודי מבקש את הסליחה. סלחתי - כדברך, אם דברך אל השי"ת בבקשת הסליחה, יוצאים מעומק הלב, גם הסליחה תהיה שלימה ועמוקה.

(תורת חיים, להרה"ק רבי חיים מקוסוב זי"ע)

שערי תורה קבט מסכם ומבוא לפרשת השבוע

מה בפרשה:

נושאי הפרשה:

החלק המרכזי בפרשתנו עוסק בחטאי דור המדבר, חטא המרגלים, המעפילים, והמקושש, אולם בפרשה זו נלמד גם כמה מדיני הקרבת קרבנות בבית המקדש, לצד מצוות הנוגעות לדורות: הפרשת חלה, ופרשת ציצית.

המרגלים • תפילת משה לביטול הגזירה • העונש על חטא המרגלים • המעפילים ועונשם • מנחת נסכים • הפרשת חלה • קרבן על עבודה זרה • בשוגג • עונש לעובד עבודה-זרה או מגדף במזיד • פרשת המקושש • מצות ציצית

והכנענים.

ה. נסכים

המקריב קרבן עולה, צריך להביא גם מנחת נסכים: סולת ושמן ויין, כאשר הכמות משתנה בין קרבן כבש איל או בקר.

ו. חלה

הלש עיסה בשיעור עומר, צריך להפריש חלה ולתתו לכהן. מן התורה אין שיעור להפרשה, רק מדברנן.

ז. עבודה-זרה

יחיד או ציבור שחטאו בשוגג בעבודה זרה, עליהם להקריב קרבן חטאת. העובד עבודה זרה במזיד, או מגדף את ה', עונשו כרת.

ח. מקושש

המקושש שחילל שבת במזיד במדבר, הונח תחילה במשמר, ולאחר מכן נסקל.

ט. ציצית

על בגד בן ארבע כנפות, יש לתלות ציצית, ובראייתו נזכרים בחובת שמירת המצוות ושלא לתור אחרי הלב והעיניים.

א. מרגלים

לאור בקשת ישראל לשלוח מרגלים, ולאחר שמושה קיבל רשות מאת ה', הוא שלח 12 מרגלים, אנשים חשובים שבכל שבט, במטרה לבדוק את טיב הארץ. המרגלים ראו בחברון את ילידי הענק, וכתרו בנחל אשכול פירות גדולים.

כשחזרו למדבר לאחר 40 יום, עשרה מתוך המרגלים דיברו סרה על הארץ שאין אפשרות לכבוש אותה. לעומתם, כלב ויהושע, סתרו דבריהם וחזקו את לב ישראל שיוכלו לכבוש את הארץ.

ב. תפילות

בני ישראל שהאמינו לדברי המרגלים, פרצו בבכי וביקשו למות במדבר, או לחזור למצרים. משה ואהרן נופלים על פניהם, ויהושע וכלב קורעים את בגדיהם ומבקשים מישראל שלא למרוד בה'.

כאשר ביקש ה' ללכות את כל העם, התפלל משה שלא יתחלל שם שמים בקרב הגוים, ולכן יסלח לעם ויבטל את גזירת הכיליון.

ג. עונש

ה' קיבל את תפילתו שלא ללכותם בבת אחת, רק החוטאים ימותו מעט מעט, ולכן נגזר עליהם להישאר במדבר 40 שנה, וכל אלו בני עשרים ומעלה ימותו בשנים הללו. המרגלים מתו על ידי תולעים שהלכו על לשונם שהשתרבו עד הטבור.

ד. מעפילים

כשהמעפילים עלו על ההר, במטרה להיכנס לארץ שלא ברצון ה', הכו אותם העמלקים

מבט על פרשת קרח הבע"ט:

מה בפרשה: פרשת קרח, כשמה כן היא, עוסקת במרד של קרח ועדתו במשה ואהרן, מה שהסתיים בבליעתם באדמה ובגיפה באש. מכאן התגלגלו הדברים לכדי מגיפה בעם, ובעקבות כך גם בא הציווי לשמירת המקדש, ונתינת מתנות כהונה.

נושאי הפרשה: מחלוקת קרח ועדתו • מיתת מקריבי הקטורת • הבליעה באדמה • ציפוי המזבח • תלונות ישראל והמגיפה • עצירת המגיפה בקטורת • פריחת מטה אהרן • שמירת המקדש • מתנות כהונה • תרומת מעשר

חיים של תורה מעלת וחשיבות לימוד חומש ורש"י

חומש ורש"י - כל יום אחר התפילה

"הרה"ק רבי ישראל מקאונץ זי"ע, בעל עבודת ישראל, היה לומד בכל יום אחר התפילה חומש עם פירוש רש"י. פעם אחת בפרשת שלח כשלמד פרשת ציצית, והגיע לפסוק 'הייתם קדושים לאלקיכם', פירש כך: 'הייתם קדושים' - ועל ידי הקדושה שלכם תוכו - 'לאלקיכם', כלומר שהקב"ה כביכול יכנס לתוכם".

(ילקוט עבודת ישראל, פרשת שלח)

ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם (במדבר טו, טז). ולא תתורו – כמו (לעיל יג, כה) מתור הארץ. הלב והעיניים הם מרגלים לגוף ומסכסכים לו את העבירות, העין רואה, והלב חומד, והגוף עושה את העבירות (רש"י)

נשיא השבוע:

שמירת העיניים

הכרת והבנת מושג בתורה

לב לדעת

רחב לבא חמת

בפרשתנו מסופר (במדבר יג, כא) שכאשר נכנסו המרגלים לארץ, החלו ללכת בקרן מזרחית-דרומית של הארץ, המשיכו ללכת את כל צד דרום, מהמזרח עד המערב. משם הלכו את כל צד מערב, עד קרן מערבית צפונית והגיעו אל 'רחב לבא חמת'. פירוש הדברים: הם הגיעו אל העיר הנקראת 'רחוב', אך מאחר ויש בארץ ישראל כמה ערים בשם 'רחוב', לפיכך מציין הכתוב שהכוונה לאותה עיר 'רחוב' השוכנת בדרך המובילה ומביאה אל העיר 'חמת' (הכתב והקבלה בשם הגר"א). רש"י מעיר, שהעיר חמת נמצאת בסמיכות אל 'הר ההר', ובפרשת מסעי (לד, ח) מציין רש"י שהעיר 'חמת' היא העיר 'אנטוכיא', שבנה אנטיוכוס מלך יוון וקראה על שמו (רש"י תהלים מט, יב).

ועיניים לראות הבנת מילה אחת בתורה

דיבה

המושג 'הוצאת דיבה' – מתפרשת בימיו במובן השלילי של עליילות שקריות, רכילות ולשון הרע. לא נשמע כיום אב אומר לבנו הבחור: 'ברוך ה' המשגיח הוציא עליך היום דיבה טובה'.

אולם רש"י בפרשת השבוע מגלה לנו שהמילה 'דיבה' פירושה: רגילות לדבר דיבורים, אך לא דווקא דיבורים רעים, אלא יש גם דיבה-טובה, כך שבהחלט אפשר לו לאדם לקבל בלב רגוע את הידיעה שפלוני הוציא עליו דיבה, אם רק נוסף ונסכר שהכוונה ל'דיבה טובה'...

רש"י מוכיח זאת מהפסוק בפרשתנו (יד, לו) וַיִּמְנוּ הָאֲנָשִׁים מוֹצֵא דִּבַּת הָאָרֶץ רָעָה, הכתוב מדגיש שהיתה זו דיבה רעה, משום שיש גם דיבה טובה [ומה שנאמר לעיל (יג, לב) וַיִּצְאִי דִּבַּת הָאָרֶץ, לא הוצרך הכתוב לפרש שהיתה זו דיבה רעה, כי מפורש שם בפסוקים מה היו דבריהם].

ואנשים לשמוע כללי רש"י הק' בדקדוק הלשון

מתלוננים או מלינים

'אינך צריך לקחת ללב את התלוננות, פשוט ישנם שני ילדים שהם מלינים את כל הכיתה, וכולם בעקבותיהם מתלוננים...' – התנסח מנהל התלמוד-תורה באוזני המלמד בעודם יושבים עם הדו"ח החודשי.

יתכן שהמנהל עצמו לא שם לב לכך, אבל המלמד הבחין מניסוח הדברים, שהמנהל מקפיד על לימוד יסודי בחומש ורש"י, ואת ההשראה להתבטאות הזאת הוא שאב מדברי רש"י בפרשת שלח על הפסוק (יד, כו) עַד מָתִי לַעֲדָה הָרָעָה הַזֹּאת אֲשֶׁר הִמָּה 'מְלִינִים' עָלַי, אֵת תְּלֹנוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הִמָּה 'מְלִינִים' עָלַי שְׁמַעְתִּי. רש"י מבאר (על פי גור אריה), שאם היה כתוב 'הִמָּה מְתַלְּנִים', היה הדבר עולה על תלונת העם, שהם מתלוננים, אבל כעת שנאמר 'הִמָּה מְלִינִים' – הרי הוא לשון 'פועל יוצא', שהם גורמים לאחרים להתלונן, כך שהכתוב אינו עולה על תלונת ישראל, אלא על המרגלים, שהם גרמו לישראל להתלונן.

הציור של המקובל

אל מעונו של כ"ק האדמו"ר המקובל סידאן רבי מאיר אבוחצירא זי"ע, הגיע יהודי תושב לונדון, ובקול בוכים סיפר שלפני כמה שבועות יצא בנו הבחור מהבית, ומאז נעלמו עקבותיו. הם עשו את הכל בכדי לאתר אותו, עירבו את המשטרה המקומית, ושכרו חוקרים פרטיים, אך כל המאמצים עלו בתוהו.

הקדוש רבי מאיר הרהר מעט, ולאחר מכן ביקש שיביאו לו נייר, כשהוא שואל את בן שיחו האם מכיר היטב את הרחובות בלונדון, כשנענה בחיוב, לקח רבי מאיר עט והחל לשרטט על הגייר מפה של מספר רחובות. בפנית אחת הרחובות הוא צייר בניין, ואמר לאב: 'הנה! כאן בבניין זה נמצא בנך'. בניין זה שיך לכנסיה הנוצרית, ואני רואה שם את הבן האובד שלך!.

האב הנדהם התקשר מיד למשפחתו בלונדון בכדי שיבררו את העניין. ולמרבית הפלא, לאחר בירור קצר נודע שאכן הבן נמצא שם!

הסיפור ריגש את כל מי ששמע עליו. אחד מהם אור עוז ושאל את המקובל רבי מאיר: 'איך ידע הרב בדיוק רב היכן הבחור נמצא?' השיב רבי מאיר: 'מי ששומר את עיניו בטהרה, יכול לראות בעיניו למרחקים! הסוד הוא שמירת העיניים!'

ראייה גם בחושך

בשנות זקנותו של כ"ק האדמו"ר רבי יחיאל יהושע מביאלא זי"ע, בעל 'חלקת יהושע', נחלשה מאד ראייתו. אירע פעם כאשר השכים לפנות בוקר של יום שבת קודש, והוא ביקש מתלמידו את סידור התפילה, כדי לברך את ברכות התורה וקריאת שמע מתוך הסידור.

באותה שעה שררה אפלה כמעט מוחלטת בבית, והתלמיד לא הצליח לדפדף ולמצוא בסידור את הדף הנכון, ולכן הלך לקצה

למה נבחרתי למשגיח?

כאשר שוחח משגיח ישיבת ליקווד, הגאון רבי נתן מאיר וואכספויגל זי"ע, עם אחד מתלמידיו על ענין שמירת עיניים, אמר לו: 'אני אגלה לך סוד שעדיין לא סיפרתי לאחרים! איך אני זכיתי להיות משגיח בישיבה? מדוע רבי אהרן קוטלר זי"ע בחר בי להיות משגיח, כשהיו אז כמה מועמדים גדולים וטובים ממני. אך הסוד הוא בזכות שמירת העיניים! עבדתי על שמירת העיניים ובזכות זה זכיתי להכל! בימים ההם היו בביתי בכל שבת תלמידות של הרבנית, והייתי צריך לדבר אליהם וללמוד אתם וכו', אך אף פעם לא הסתכלתי עליהן, מבלי שהן ירגישו בכך. בתחילה היה זה נסיון, אבל אחר כך כבר לא היה ניסיון כלל. בזכות זה הוא בחר בי למשגיח! בזכות שמירת העיניים זכיתי משמים שהיה לי מה לומר בישיחות, וכך יצאו לאור הספרים שלי!'

חכמת התורה

אמרות חכמה ופניני שפר מגדולי הדורות על פרשת השבוע

במצב קשה, ביקש הרבי שיביאו לו כוס יין-שרף, כשהוא אומר לסובביו: מפני מה נכתבה פרשת נסכים לאחר פרשת המרגלים? אלא בכך גילתה לנו התורה, שבשעה שקשה ליהודי על לבו עקב צרה שפקדה אותו, ישתדל לשמח את עצמו בשתיית מעט יין. דור המדבר התעצבו מאוד בשמעם את העונש שנגזר עליהם (יד, לה) בַּמִּדְבָּר הָזֶה יִתְמוּ וְשָׁם יָמָתוּ, לכן מיד אחרי זה נכתבה פרשת נסכים, כדי שישמחו עצמם בנסכי יין...

משה לא אמר אמת?...

אני ה' אלקיכם (במדבר טו, מא)

כאשר הרה"ק בעל התניא זי"ע השתעשע בלימוד עם גאון אחד, נענה אותו גאון ושאל: יגיד נא כבודו היכן נמצא פסוק בתורה המתחיל ומסתיים באותן שלוש מילים? השיב לו בעל התניא תוך כדי דיבור: 'זהו באותו פסוק שמשה רבינו לא אמר אמת...' הנוכחים לא הבינו את עמקי רמזיהם, אך מיד ביאר בעל התניא שהכוונה לפסוק בסוף פרשת שלח 'אני ה' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלהים אני ה' אלקיכם'. והרי בקריאת שמע לאחר התיבות הללו מוסיפים ואומרים תיבת 'אמת', אבל משה רבינו בתורה לא אמר את תיבת 'אמת'...

השמצות או מכות?

ויקרא משה להושע בן נון יהושע (במדבר יג, טז) התפלל עליו י-ה וישעך מעצת מרגלים (רש"י)

בתקופה בה פרצה מחלוקת קשה נגד הגה"ק רבי יהונתן אייבשיץ זי"ע, ואף הוציאו עליו דיבה רעה, נודע למקורביו ממקור מוסמך כי יריביו מתכננים בימים הקרובים להתנפל על רבי יהונתן, להכותו ולסקולו באבנים. אך רבי יהונתן נשאר רגוע ואמר: בפרשת המרגלים אנו מוצאים שמשה התפלל על יהושע י-ה וישעך מעצת מרגלים, וקשה, מדוע אחר כך כאשר ישראל ביקשו לסקול את יהושע, לא התפלל עליו משה? אלא מסתבר שיותר ממה שיש לחשוש ממקלות ואבנים, יש לחשוש מהבל פיהם של אנשים, מהעצות ודברי הבלע שלהם...

כוסית יי"ש בעת צרה...

ויין לנסך רביעית ההין (במדבר טו, ה)

בדרך כלל, היה רגיל הגה"ק בעל שפת אמת מגור זי"ע בכל יום לאחר תפילת שחרית, לקיים את אכילת 'פת שחרית' בטעימת מיני מזונות לצד כוס קפה. אך באחד הימים, והיה זה בפרשת שלח, כאשר זוגתו הרבנית היתה חולה ושרויה

תורה והלכה

נרשאים הלכתיים
מתוך הפרשה

כמה בצק צריך להפריש בעת 'הפרשת חלה'?

בפרשתנו נאמר (במדבר טו, כ) **ראשית עֲרֹסְתְּכֶם חֶלֶה תְּרִימוּ תְּרוּמָה מִתְּרוּמַת גֶּזֶן כֶּן תְּרִימוּ אֹתָהּ**. ורש"י מבאר: 'תְּרוּמַת גֶּזֶן' - שלא נאמר בה שיעור, ולא כתרוּמַת מעשר שנאמר בה שיעור, אבל חכמים נתנו שיעור, לבעל הבית אחד מעשרים וארבעה, ולנחתום אחד מארבעים ושמונה.

חלה בזמן הזה

בזמן הזה, שלא חזרו רוב ישראל לארץ ישראל, אין חיוב מן התורה להפריש חלה אפילו בארץ ישראל, שנאמר 'בבואכם' - בביאת כולכם. אולם חכמים תקנו להפריש חלה גם בזמן הזה, ותיקנו להפריש חלה גם בחוץ לארץ (שו"ע י"ד סי' שכב, ב-ג).

כל שהוא

אף שהמחבר בשלחן ערוך (סעיף ד') הכריע בדעת הפוסקים שגם בזמן הזה מפרשים בארץ ישראל בשיעור של אחד מארבעים ושמונה, אך כבר הביא הברכי יוסף (סק"א) בשם כמה פוסקים, רובם מתכני ספרד, שלמעשה אין שיעור לחלה בזמן הזה, ודי בכל שהוא, ובפרט

שהחלה אינה ניתנת בימינו לכהן אלא נשרפת. וכן מנהג בני ספרד שמפרישים רק כל שהוא (ילקוט יוסף, הל' חלה, סעיף ז).

בית

אולם מנהג בני אשכנז כדעת הרמ"א, שכתב שהמנהג להפריש כזית. וטעם המנהג, לפי שבזמננו שהחלה טמאה מצוה לשרפה, ולכן ראוי להפריש כזית, כי בכל מצוה צריכים לכתחילה כזית (מנחת פתים).

אמנם כתב בספר אמרי יעקב (סי' ב' סק"א) שמאחר ושיעור כזית הוא רק מנהג בעלמא, אין צריך להחמיר בשיעור גדול של כזית הנקרא 'שיעור חזון איש', אלא די בשיעור כזית קטן, וגם אין רצוי להפריש יותר, כי זה מקשה על השריפה.

לדעת המחבר יש להפריש אחד ממ"ח, ולמעשה מנהג בני ספרד שמפרישים חלה בשיעור כל שהוא, ומנהג בני אשכנז להפריש שיעור כזית, ודי בשיעור קטן.

הלכה למעשה

התורה וההפטרה

ביאור שייכות ההפטרה
לפרשת השבוע

החוט המקשר: שילוח המרגלים

ששמה רחב. כשנודע הדבר למלך יריחו הוא דרש להסגיר אותם אליו, אך היא סייעה להם להסתתר בגג ביתה, כשהיא מבקשת בתמורה שכאשר יכבשו את הארץ יותירו לפליטה אותה ואת משפחתה, והם נענו לבקשה. בהמשך סייעה להם להימלט בחשאי, והם חזרו אל יהושע וסיפרו לו כי נמוגו כל יושבי הארץ מפני בני ישראל.

השבוע אין צריך לטרוח רבות למצוא את הקשר בין בפרשת השבוע להפטרה, שכן תחילת פרשתנו עוסקת במרגלים ששלח משה, ולכן תיקנו להפטיר את כל פרק ב' בספר יהושע, העוסק במעשה המרגלים ששלח יהושע. יהושע שלח שני מרגלים לרגל את הארץ. אלו הגיעו אל העיר יריחו והתאכסנו בבית אשה

עומקה של תורה

עומק ועיון בדברי רש"י
בפרשת השבוע

חננים או נמלים?

שהנמוכים רואים בעיניהם. לכן נאמר 'וְנָהִי בְּעֵינֵינוּ כְּחִגְבִּים וְכֵן הָיִינוּ בְּעֵינֵיהֶם, כותב רש"י: 'שמענו אומרים זה לזה נמלים יש בכרמים כאנשים' (ומקור הדברים במסכת סוטה לה, א). מפרשי רש"י עומדים ומדקדקים, שהרי בכתוב מוזכר 'חגבים', ומדוע נקט רש"י 'נמלים' [ובעל הטורים כתב שתיבת 'וכן' הוא נוטריקון - 'וכמו נמלים'].

עוד יותר קטן

כעין זה מובא מהרה"ק מקוצק ז"ע, שאדם המרגיש את עצמו נחות וקטן, אחרים מסתכלים עליו עוד יותר קטן.

כיוצא בזה כתב ב'אמרי שפר', שזה מדויק באריכות לשון הכתוב 'וְנָהִי בְּעֵינֵינוּ כְּחִגְבִּים, וכן היינו בעיניהם', שפירושו, כמו שבעיני עצמנו סברנו שאנו קטנים יותר ממה שאנו באמת, כך היינו בעיניהם יותר קטנים מה שאנו רואים את עצמנו.

חנני ארץ ישראל

בפירוש מהר"א חידש, שכמו שאנשים בארץ ישראל היו ענקים, כך היו שם נמלים גדולים, והנמלים שבארץ ישראל היו גדולים כמו החגבים של חוץ לארץ.

דעת תורה

אוצר שביעי ופולמוס
אודות נישא בפרשה

"טורטני וטורטני דטורטני"

נישאו על ידי שמונה מרגלים (כך הוא דעת תוספות שאנ"ץ, ושיטת רבינו חיים פלטיאל בדעת רש"י).

ציור ה:

הביאו שני עמודים, וסירגו אותם בחבילים כדי להניח על הסריגה את האשכול. בראש העמודים המסורגים נתנו שני מוטות ארוכים, ובכל צד של המוטות הארוכים נתנו מוטות קטנים, ובכל מוט קטן החזיקו שני מרגלים (שיטת רבינו חננאל, כמובא בתוספות).

ציור ו:

היו שני מוטות ארוכים המונחים לרוחב הדרך, עליהם היה מונח האשכול, ובכל צד של המוטות הארוכים היה מוט קטן, והמוט הקטן לא היה באלכסון (כבציור ד'), אלא ישר לאורך הדרך, ובכל מוט קטן החזיקו שני מרגלים (שיטת רבינו חננאל, כמובא בתוספות שאנץ ובתוספות הרא"ש).

ציור ז:

היו שני מוטות ארוכים שעליהם היה מונח האשכול. מוטות אלו היו מונחים על שני מוטות אחרים, ובראש כל מוט - מהמוטות האחרים - היה מוט קטן שאותו נשאו שני מרגלים (זהו שיטת תוספות הרא"ש, על פי כתב יד).

ציור ח:

היה מוט אחד, והמוט היה הזמורה של הגפן שבו היה האשכול מחובר, ותחת הזמורה היו שני מוטות, ובכל צד מאלו ששתי המוטות החזיקו שני מרגלים (שיטת מהרי"ק בפירושו על התורה).

ציור ט:

האשכול היה מונח על שני מוטות, שהיו קשורים זה לזה, וראשי המוטות בכל צד היו מפוצלים לשנים, כך שבכל פיצול החזיק מרגל אחד (שיטת תוספות על התורה).

ציור י:

האשכול היה תלוי על מוט, ואותו המוט היה מונח על שני מוטות ארוכים, וגם על שני מוטות קצרים, והמרגלים אחוז בין במוטות הארוכים ובין בקצרים (שיטת ריב"א, כתב יד).

ציור יא:

היו ארבעה מוטות שהלכו בקו ישר זה אצל זה, ובכל צד של המוט החזיק מרגל אחד (פני משה על ירושלמי מסכת סוטה).

לסיום נציין, שישנן עוד שיטות בסדר נשיאת האשכול, ובירושלמי מובאת דעת רבי עקיבא שהיו עשרים וארבע מרגלים, ומתוכם ששה עשרה נשאו את האשכול, ונאמרו כמה ביאורים במפרשים כיצד היו המוטות לשיטת רבי עקיבא.

בפרשתנו אנו לומדים על אשכול הענבים שנשאו המרגלים, כאמור (במדבר יג, כג) **וַיִּכְרְתוּ מִשָּׁם זְמוּרָה וְאֶשְׁכּוֹל עֲנָבִים אֶחָד וַיִּשְׂאוּהוּ בְּמוֹט בְּשָׁנִים**.

אודות צורת ואופן נשיאת האשכול, מוצאים אנו פולמוס רחב בדברי הראשונים והאחרונים, אשר דנים בביאור שלש שורות בגמרא מסכת סוטה (לה, א) שם נאמר: 'ממשמע שנאמר במוט, איני יודע שבשנים? מה תלמוד לומר בְּשָׁנִים? בשני מוטות, אמר רבי יצחק: טורטני וטורטני דטורטני'.

מישא או משקל

לדעת רש"י שם, פירוש המילה 'טורטני' הוא: 'מישא' ו'טורטני-דטורטני' פירושו: 'מישא על גבי מישא'. אולם להלן נראה שבביאור שיטת רש"י, נאמרו כמה מהלכים במפרשים. מנגד, שיטת רבינו חננאל (הובא בתוספות שם), שפירוש המילה 'טורטני' הוא: קנה של מאזניים, וגם בכך נאמרו כמה פירושים.

להלן נציג את תמצית השיטות, בשילוב ציורי המחשה מיוחדים, שנערכו במיוחד עבור גיליוננו - ראה התמונות בצד העמוד.

ציור א:

האשכול עצמו היה מונח על גבי שני מוטות שהונחו בצורה ישרה כזו: ||, וכדי לסייע במשא, הונחו תחת שני המוטות הללו היו שני מוטות נוספים, כל מוט נטה באלכסון לצד אחר, כצורת X. בסך הכל היו ארבע מוטות, כאשר כל מוט היה נישא על ידי שני מרגלים, דהיינו מרגל אחד מכל צד של המוט, ובסך הכל שמונה המרגלים (כך ביאר מהרי"ק ברש"י, וכן בספר תועפות רא"ם, וספר פי הבאר).

ציור ב:

האשכול היה מונח על שני מוטות שהונחו בצורה ישרה, כזו: ||, וכדי לסייע במשא, הונחו תחת שני המוטות הללו שני מוטות נוספים, שאורכן היה לרוחב המוטות העליונים, בצורה כזו: =. ביאור זה דומה לביאור הקודם, אלא שהמוטות התחתונים לא היו באלכסון אלא לרוחב (כך ביאר המאירי, ובתוס' הרא"ש כתב יד בדעת רש"י; וכן בספר דבק טוב, ובספר יוסף דעת).

ציור ג:

כל ארבעת המוטות היו באלכסון, שנים מהם לצד זה, ושנים לצד ההפוך, והאשכול היה מונח על גבי המוטות העליונים (כך ביאר בדעת רש"י בספר יוסף דעת, לתלמיד המהר"ל, בפירושו השני, וכן נדפס ציור כזה בדפוס 'הש"ס').

ציור ד:

היו רק שני מוטות גדולים, ובכל צד של כל מוט היה מונח מוט קטן 'באלכסון', וכל מוט - מהמוטות הקטנים - נשאו שני מרגלים, כך שארבעת המוטות הקטנים

ואשכול ענבים אחד וישארו במוט בשנים

המחשת שיטות הראשונים והאחרונים אודות
אופן וצורת נשיאת אשכול הענבים ע"י המרגלים

ציור
א:

ציור
ב:

ציור
ג:

ציור
ד:

ציור
ה:

ציור
ו

ציור
ז

ציור
ח

ציור
ט

ציור
י

ציור
יא

פרפראות וחידודים על פרשת השבוע ופירוש רש"י הק'

מדור תורתך שעשוינו מופיע במערכת מדי יום שני - ניתן להשיב על החידות עד יום ראשון בשעה 24:00 ב'גדרים פלוס' או בקו 'קול התורה' שלוהה 7 היות ומתקבלות המוני תשובות במערכת, ממחמת קוצר היריעה אנו עורכים ומפסמים את התמציתים בלבד | בין המשיבים נכונה מתקיימת הגרלה שופטית: יסוף עדת - 200 X 3 זוכים חידוד בפרשה - 100 שו"ת X 3 זוכים | כמנוה בקופסא - 150 X 3 זוכים

בשרים או עצה רעה?

רש"י כותב על הכתוב בפרשת השבוע (רש"י במדבר יג, א) כולם אנשים, וז"ל: 'כל אנשים שבמקרא לשון חשיבות, ואותה ששה כשרים היו'. והתמיהה העולה, דר"י להלן (פסוק כו) כותב רש"י על הכתוב 'יכלו ויבאו' - מזה ויכלו, להקיש הליכתן לביתאן, מה ביאתן בעצה רעה, **אף הליכתן בעצה רעה**, ללאורו הדברים סותרים, שכאן כתב רש"י 'שכשרים' בשעת הליכתן, ושם כתב רש"י שהיתה הליכתן בעצה רעה, אמתמה!

פרשת נשא

בפרשת השבוע, בדיני נזיר שנטמא, כתוב (ו, יא) **מִאִשֵּׁר חֹטֵא לֵב הַנֶּפֶשׁ**, ויש' מסביר: ר'בי אולאן הקפד מרוב שציער עצמו מן היין, ע"כ. אולם, צד תמיהותיו כל כך: (א.) ואיך הביא כח"ש? זהו תשישית שנה יתקף חוטא כבך שציער את עצמו שלא לשתות יין, והרי לעיל (פסוק ב.) כתוב ויש': אלמה נסמכו! פרשת נזיר לפרשת סוטה, לומר לך שכל הוראה סוטה בקלוגוליה נזיר עצמו מן היין, ומבואר שדבר סעל הענין, כחך רצוי לעשות, להזיר עצמו מן היין? (ב.) עוד תמוה: שהרי מפורש בכתוב (פסוק ה.) שהנזיר נקרא 'קדוש', ואיך יתכן שהמעשה שנחשב לחטא יהפוך אותו לקדוש?!

© 2014 Pearson Education, Inc. or its affiliate(s). All rights reserved.

חידוד בפרשה

ג. מי מולך ביד חזקה? | ד. מה עשו הנערים של מלך אשור?

נתנה ראש

השבות נאמר שבני ישראל אמרו (במדבר יד, ד) נִתְּנָה רֹאשׁ וְנִשְׁבָּה הָיָה. היכן בחמשה חומשי תורה מציין רש"י על פסוק זה, שבני ישראל אמרו שהשאלו במדבר בדרך עקומה, ואם הלכו בדרך ישרה, על אחת כמה וכמה שהיו סך כ?

תשובה: בפרשת מקץ, רש"י בראשית מב, כ: ויאמנו דברים - יתאמתו ויתקיימו, כמו (במדבר ה, כב) אמן אמן.

בחינה עצמית בפר' השבוע עם פירש"י

שמות הזוכים בהגרלות

זוכים בהגרלת חודש אייר - תורה כארד 600 ₪
הרב מיכאל לנדא - מודיעין עילית, למען אחי
הבה"ח יונתן חיים בן עזרי - ראשון לציון, אור אלחנן

**פרי עטם של לומדי תורה
שבכתב מרחבי תבל**

ניתוק או התחברות?

רציתי לומר לכם יישר כח עצום על המבחנים, השיעורים, והמבצעים. עד היום כשהייתי קורא שנים מקרא ואחד תרגום, הייתי מרגיש כנושא עול כבד ללא טעם ומשמעות, אמרתי את המילים מן השפה ולחוץ, כל כך מנותק ולא קשור לפרשה. זה פשוט ריסק אותי בכל שבוע מחדש, ולא ידעתי מה לעשות. חשבתי ללמוד לבד חומש ורש"י, אבל ראיתי שבלי מסגרת מסודרת ובלי עול "מחייב" קבוע, זה פשוט לא ילך... הייתי ממש אובד עצות, וממש לא ידעתי מה לעשות, עד שראיתי פרסומת של "תורה שבכתב", ומאז, כמו שנהוג לומר - הכל היסטוריה... פשוט התחלתי להכיר את הפרשה, כן, כפשוטו ממש, עד עכשיו פשוט לא הכרתי את הפרשה כלל! פתאום התחברתי לפרשה, ובקריאת התורה פשוט ישבתי מרותק! שתזכו להגדיל תורה ולהאדירה, ולהרבות הלאה תורה בכלל ישראל! אברהם שמואל מ.

§ דקות או § שעות?

אין בפי די מילים ותשבחות על הארגון האדיר שלכם שפשוט החיה מחדש את לימוד החומש ורש"י כדורנו. רק "ביקורת" אחת יש לי עליכם, על דבר שאינו מדויק שיצא מתחת ידכם... באחד הפרסומים שלכם נכתב: '8 דקות שישנו לך את היום', במודעה זו קראתם לציבור להצטרף ללימוד של 8 דקות ביום. אני חייב לומר לכם שאני הצטרפתי דרך פרסום זה, אולם אני מתיישב לכתוב לכם כעת מכתב זה אחרי שסיימתי ללמוד את פרשת שמיני במשך קרוב ל-8 שעות!!! (לא ביום אחד כמובן, אלא בהצטברות של כל ימות השבוע). לא יאומן כי יסופר מה שגיליתי במהלך הלימוד, עשרות תובנות חדשות, עשרות דגשים ושימט לב לדברים חדשים שמעולם לא ידעתי ולא שמעתי, על אף שאני קורא ולומד בתורה כבר שנים ארוכות, אולם פשוט התחלתי לחיות את התורה הקדושה ולחזור למקורות.

אני יכול להעיד שאני פשוט מרגיש שזה מטהר לי את רעיונות הלב והמחשבה, והופך אותי לאדם חדש. אנא ממכם אל תרפו. כדי שעוד אלפי רבבות יהודים יזכו

לחיוג מארה"ב: 1518-9881-351 | לחיוג מאנגליה: 0131-0613-4433

מערכת השיעורים

עברית | לשה"ק | אידיש
סיכום יומי קצר | שיעור יומי מורחב | שיעור שבועי מתומצת
וידאו מרואיינים ומועדים | שיעור יומי מורחב | שיעור שבועי מתומצת

להבילת הגיליון השבועי בדוא"ל: gts025002018@gmail.com | להבילת הניוזלטר היומי ts025002018@gmail.com